

Sterkere sammen



Det gode liv i Møre og Romsdal

Partiprogram for fylkestingsperioden 2019-2023 - Møre og Romsdal Arbeiderparti

Møre og Romsdal Arbeiderparti mener samfunnsutviklingen er på sitt beste når vi samarbeider for å nå felles mål. Vi har tro på det gode i mennesket og at vi blir sterkere sammen, enn om vi står hver for oss. Gjennom samarbeid og samhold vil Arbeiderpartiet arbeide for at folk i Møre og Romsdal skal kunne leve gode liv.

rtStø

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil at samfunnsutviklingen skal være bærekraftig. Vi bygger derfor vår politikk på FNs bærekraftsmål. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til menneskene som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil samarbeide med organisasjoner, næringsliv og sivilsamfunn for å bidra til en bærekraftig utvikling gjennom å arbeide for FNs bærekraftsmål.



Møre og Romsdal er et godt fylke å leve i. Vi har en majestetisk natur med høye fjell og trange daler, åpent hav og dype fjorder. Vi lever våre liv i nær tilknytning til og av naturen, enten vi bor i bygd eller by, i tettsted eller grend. Våre store naturressurser som fisk, vannkraft, olje og gass eier vi i fellesskap, og nyter godt av i fellesskap.

Våre verdier



Arbeiderpartiets visjon er en rettferdig verden uten fattigdom, i fred og i økologisk balanse. Der mennesker er frie og likestilte og har innflytelse på sine livsvilkår. Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt. Hver og en av oss skal ha mulighet til å virkeliggjøre våre drømmer om et godt liv. Ikke noen få. Ikke flertallet, men alle.

Sosialdemokratiet kan virkeliggjøre denne visjonen. Sosialdemokrati innebærer at viktige samfunnsoppgaver løses i fellesskap. Vi vil ha et samfunn med frihet og like muligheter for alle. Et samfunn som tar vare på de som ikke klarer seg helt på egen hånd, og sørger for at de kan leve et liv i verdighet. Solidaritet mellom mennesker er en forutsetning for å kunne skape et slikt samfunn.

Arbeiderpartiets verdier skal gjenspeile seg i vår politikk og konkrete handlinger.

Det gode liv i Møre og Romsdal

Det er mange forutsetninger som skal være på plass for at alle skal ha gode liv. Arbeidet med å utvikle et rettferdig og trygt velferdssamfunn med plass til alle vil alltid være viktig for Arbeiderpartiet.

Ikke alle tenker over det, men politiske beslutninger påvirker hverdagen vår på mange områder. Møre og Romsdal fylkeskommune har ansvar for viktige tjenester som angår de fleste av oss, som tannhelse og busstilbud, videregående opplæring og miljøforvaltning, fylkesveger og fylkesvegferjer, kultur og folkehelse.

Møre og Romsdal fylkeskommune har et overordnet ansvar for å utvikle hele fylket i tett samarbeid med sivilsamfunnet, næringslivet og offentlig virksomhet, spesielt kommunene. Fylkeskommunen må være en aktiv pådriver, initiativtaker og den foretrukne samarbeidspartner i samfunns- og næringsutvikling. Fylkeskommunen må bruke fylkesplanlegging, utviklingsinitiativ og andre virkemiddel for å videreutvikle det gode livet i Møre og Romsdal.

Arbeiderpartiet mener de ansatte er den viktigste ressursen i fylkeskommunen. Vi har stor tillit til de ansatte og deres kompetanse. Tillit til de ansatte gir bedre tjenester til innbyggerne og mindre rapportering og byråkrati.

Arbeiderpartiet vil fortsette arbeidet med å utvikle kvaliteten på de fylkeskommunale tjenestene i tett samarbeid med de ansatte og de ansattes organisasjoner, næringsliv og samfunnsliv. God kvalitet på de fylkeskommunale tjenestene er med å gi innbyggerne i Møre og Romsdal gode liv.

Et trygt og seriøst arbeidsliv



Arbeidslivet er i rask endring. I flere bransjer oppleves et økt press mot arbeidstakerne gjennom utstrakt bruk av midlertidige ansettelser, deltidsstillinger, innleid arbeidskraft og arbeidslivskriminalitet. Det skaper et mer utrygt arbeidsliv. Utrygge mennesker lever ikke gode liv.

Fylkeskommunen har en betydelig innkjøpsmakt gjennom inngåelse av kontrakter ved eksempelvis veibygging og bygging av skolebygg, og kan stille krav til seriøsitet fra leverandører av varer og tjenester.

Vi registrerer et økende krav om effektivisering og profitt i samfunnet. Dette kravet gir press på arbeidstakernes rettigheter og lønninger. Arbeiderpartiet mener dette er feil vei å gå. Vi er tydelige på at den norske modellen med trepartssamarbeidet mellom arbeidstakere, arbeidsgivere og det offentlige er bærebjelken for både næringsliv og samfunnsliv.

Møre og Romsdal Arbeiderparti mener offentlige tjenester skal drives av det offentlige. Slik har vi best kontroll med kvaliteten, samtidig som de ansatte har trygge og forutsigbare arbeidsvilkår.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil

- samarbeide tett med arbeidstakernes og næringslivets organisasjoner for å sikre et trygt og seriøst arbeids- og næringsliv i hele fylket, og vil ta initiativ til at fylkeskommunen utarbeider en forpliktende handlingsplan med fagbevegelsen og NHO i fylket.
- bruke fylkeskommunens innkjøpsmakt for å bekjempe sosial dumping med utnytting av arbeidsfolk (ILO 94), svart økonomi og annen arbeidslivskriminalitet, bl.a. gjennom å begrense antall underleverandører og stille krav om at alle leverandører har tariffavtaler
- stille krav om lærlinger ved kontraktsinngåelse med eksterne aktører.
- ikke konkurranseutsette fylkeskommunale arbeidsoppgaver og tjenester som eksempelvis vaktmestertjenester og renhold.
- ha en heltidskultur i offentlig og privat sektor, hvor fast ansettelse og 100 prosent stillinger skal være hovedregelen.
- i samarbeid med transportnæringa i Møre og Romsdal, drive påvirkningsarbeid opp imot nasjonale aktører for bedre løsninger rundt "kbotasje problematikken".

Et miljøvennlig samfunn



Vi bor på samme klode og må ta et felles miljøansvar for våre etterkommere slik at også de kan leve gode liv.

Å begrense de negative klimaendringene og utvikle miljøvennlige samfunn er vår tids største utfordring som krever konkrete tiltak som virker. Klima- og miljøproblemene er ikke noe som skal løses av andre til en annen tid. De må tas tak i nå.

Fylkeskommunen er en sentral aktør i klima- og miljøpolitikken. Både i egen virksomhet og i tett samarbeid med næringsliv og samfunnsliv. Utvikling av ny miljøteknologi er av stor betydning dersom vi skal lykkes med å redusere klimautslippene. Her må fylkeskommunen ta en viktig rolle i samarbeid med industrien og organisasjonene.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil

- at fylkeskommunen skal være miljøvennlig og bidra med kutt i klimagassutslippene.
- prioritere null- og lavutslippsteknologi i fylkeskommunens kollektivtilbud på buss og ferge.
- bruke fylkeskommunens innkjøpsmakt for å nå miljø- og klimamål, blant annet ved å vektlegge klima og miljø i anbudsprosesser og kontraktsinngåelse.
- stille krav til at egne og leide bygg skal være energieffektive.
- at fylkeskommunens virksomhet skal minimere bruk av plast og ha som mål å bli plastfri.
- arbeide for at regjering og storting tar ansvar for finansiering av ferger med null- og lavutslipp.
- ha mer av godstrafikken fra vei til sjø og jernbane.
- stimulere skipstrafikken til å ta i bruk null- og lavutslippsteknologi.
- være en pådriver for å nå målet om grønn cruisetrafikk med nullutslipp i fjordene våre.
- at havnene i fylket skal ha en grønn og miljøvennlig profil.

God tannhelse og god folkehelse



God tannhelse er viktig for å ha et godt liv. Fylkeskommunen gir gratis tannhelsetjenester for barn og unge fram til 18 år. I tillegg får 19- og 20-åringer sterkt rabatterte priser. Eldre i institusjon og hjemmesykepleie, fengselsinnsatte og personer i kommunal og statlig rusomsorg får også tilbud om undersøking og tannbehandling av fylkeskommunen. Det fylkeskommunale tannhelsetilbudet er også åpent for alle andre mot ordinær betaling.

God tannbehandling krever et stadig mer spesialisert tilbud. Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal bygge opp egne kompetanseklinikker og prøve ut ny teknologi i Møre og Romsdal, slik at flest mulig kan få god behandling uten å måtte reise ut av fylket. Samtidig må vi flytte tilbudet nærmere dem som ikke så lett kan reise for å få tannbehandling.

Arbeiderpartiet mener forebygging av sykdom og uhelse er viktig for folks livskvalitet. Fylkeskommunen skal ha en aktiv rolle i arbeidet med å fremme god folkehelse gjennom regional utvikling, tilrettelegging for fysisk aktivitet, friluftsliv og rusforebyggende arbeid.

Fylkeskommunen har etablert mobilappen og nettsiden morotur.no. Her finner man et variert utvalg av turer for ski, sykkel, padling og fotturer. StikkUT!-turene og andre turer finnes på Morotur, og er et av flere gode eksempel på helsefremmende tiltak som fremmer økt fysisk aktivitet og friluftsliv i befolkningen.

Forebyggende, så vel som behandlende virksomhet, er fragmentert og til dels markedsstyrt. Dette bidrar til å øke forskjellene i samfunnet. Arbeiderpartiet mener at fylkeskommunen må ha et spesielt ansvar for å samordne helsefremmende aktivitet, og forebygge sykdom og uhelse. Fylkeskommunen må få virkemidler og oppgaver som både fremmer forebyggende arbeid og samordning mellom statlig, kommunal og privat virksomhet innen både forebyggende og behandlende virksomhet. God Helse partnerskapet mellom fylkeskommunen og kommunene skal fortsatt ha høy prioritet.

Ungdom er sårbar med tanke på psykisk helse. Nye rapporter viser at mange unge opplever kroppspress og prestasjonspress for å lykkes på skole og fritid. Det meldes om en økning i selvrappotering av psykiske plager som angst og depresjoner hos unge i videregående opplæring. Dette er en alvorlig utvikling som Møre og Romsdal Arbeiderparti tar på største alvor. Mestringsprogram i den videregående skolen, tilgang på helsesøster og psykolog er viktige tiltak som som må prioriteres. Da det er kommunene som har ansvaret for helsesøstertjenesten, også i videregående skole, er det viktig at de videregående skolene legger til rette for og stimulerer kommunene til å prioritere helsesøstertjenestene ved skolene. Hovedansvaret for helsetilbudet innen rus og psykisk helse ligger hos helseforetakene og kommunene. Møre og Romsdal Arbeiderparti vil arbeide for at dette tilbudet blir best mulig.

En aldrende befolkning med høyere levealder og endringer i arbeids- og samfunnsliv stiller økte krav til forebyggende og helsefremmende arbeid og til samfunnsplanlegging. Fylkeskommunens eldreråd og brukerorganisasjonene må tas aktivt med i dette arbeidet.

Arbeiderpartiet vil:

- at fylkeskommunen skal ha et særlig ansvar for forebyggende helsearbeid gjennom overføring av statlige oppgaver og virkemidler.
- at fylkeskommunen skal tilføres ansvar og virkemidler som stimulerer til tettere samarbeid og samordning mellom helseforetak, kommuner og andre innen både forebyggende og behandlende helsearbeid.
- at fylkeskommunen skal legge til rette for og stimulere vertskapskommunene til å prioritere helsesøstertjenestene ved de videregående skolene.
- utrede en ordning med øremerkede midler til helsesøster i videregående skole, som skal følge elevene fra hjemkommunen til den aktuelle skolen de går på.
- støtte kommuner, lag- og organisasjoner som stimulerer til fysisk aktivitet og friluftsliv.
- sikre allmenn tilgang til fjell, fjord og sjø til utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv.
- videreutvikle og vedlikeholde mobilappen og nettsiden Morotur.
- bygge opp mer spesialisert kompetanse på tannhelse i Møre og Romsdal, så flest mulig kan få behandling i eget fylke.

- flytte tannhelsetilbudet nærmere de som ikke kan reise, gjennom ambulerende tannhelseklinikker i samarbeid med vertskommunene, samt vurdere mobile tannklinikker.
- arbeide for at tannhelsetjenestene blir likestilt med øvrige helsetjenester, slik at personlig økonomi ikke avgjør om du har råd til å gå til tannlege.

Utdanning beriker og gir muligheter.



Utdanning er nødvendig for å få seg arbeid og fungere godt i samfunnet. Utdanning er blant de viktigste virkemidlene for sosial og økonomisk utjevning, og et viktig bidrag til å kunne leve gode liv. Derfor er lik rett til utdanning et bærende prinsipp for Arbeiderpartiet. Vi har høye ambisjoner for den offentlige fellesskolen.

Statens lånekasse for utdanning har stor betydning for retten til lik utdanning. Det er viktig at støtten fra lånekassen er tilstrekkelig, slik at elever i videregående opplæring som trenger støtte til eksempelvis hybel og pendling greier å betale sine forpliktelser.

Arbeiderpartiet vil ha en god, offentlig fellesskole der alle elever får utvikle sine evner. Særlig viktig er en aktiv innsats for at flest mulig gjennomfører og består videregående utdanning, et løft for yrkesfagene, god undervisningskvalitet og gode forhold for våre lærere. Utdanningstilbudet må i større grad rettes mot kompetansen som etterspørres i framtidens arbeidsliv.

Møre og Romsdal er et vidstrakt fylke med store avstander. Det er viktig at flest mulig får mulighet til å ta videregående utdanning i nærheten av hjemmet. Arbeiderpartiet vil derfor ha en desentralisert skolestruktur.

En god skole forutsetter at lærerne gis tid og tillit til å følge opp hver enkelt elev. Arbeiderpartiet vil at skoler og lærere skal få en mindre byråkratisk hverdag, større ansvar for å vurdere hvilke metoder og verktøy som er best egnet i det pedagogiske arbeidet, og bedre muligheter til kompetansepåfyll.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil fortsette å bygge sterke kunnskapsmiljøer. Fylket har gode fortrinn for å være ledende på utvalgte områder, som maritim og marine næringer,

prosessindustri, petroleumsteknologi og reiseliv.

Dette forutsetter en sterk videregående skole som gir ungdommen riktig kompetanse, og der det etableres gode samspill med næringsliv, universitet, høyskoler og forskningsmiljøer.

Møre og Romsdal er et industrifylke med store behov og stolte tradisjoner knyttet til yrkesfag. Arbeiderpartiet skal være den fremste forkjemperen for yrkesfagene, både når det gjelder å styrke opplæringen og sikre læreplasser. Undervisning og opplæring skal være mest mulig praksisrettet. Arbeiderpartiet vil satse på sterke, framtidsrettede yrkesfag som kan sikre næringslivets behov i levende lokalsamfunn.

Fagskolene skal bidra til å utdanne høyere yrkesfaglig kompetanse slik næringslivet etterspør. Møre og Romsdal Arbeiderparti vil fortsatt videreutvikle og styrke fagskoletilbudet i fylket.

Samarbeid med lokalt næringsliv og kompetansemiljøer er av stor betydning for de videregående skolene og fagskolene. Dette samarbeidet bør dyrkes og videreutvikles.

Det er en klar sammenheng mellom utdanning, yrkesvalg og valg av bosted. De som utdanner seg i Møre og Romsdal velger i langt større grad å bosette seg i fylket, sammenlignet med de som tar sin utdanning andre steder. Det er derfor viktig at fylkets utdanningstilbud oppleves attraktivt. Møre og Romsdal Arbeiderparti vil arbeide for et sterkt utdanningstilbud. Skal dette lykkes må høyere utdanningstilbud og forskningsmiljø styrkes. Fylkets fire campus i Ålesund, Molde, Volda og Kristiansund må få flere studieplasser, og studietilbudene må være relevante for studentenes framtidige yrkesdeltakelse.

Elever og studenter som har utfordringer knyttet til helse og psykiske problemer må tilbys gode lavterskeltilbud. Vi vil derfor arbeide for å styrke det psykiske helsetilbudet.

Mobbing og diskriminering skal alltid bekjempes i våre utdanningsinstitusjoner. Arbeidet mot mobbing må tas på det største alvor. Et særlig ansvar har den enkelte skole gjennom å identifisere og løse hvert enkelt tilfelle av mobbing.

Møre og Romsdal AP vil

- at lærere og øvrige ansatte i skolene skal få etter- og videreutdanning på sine fagfelt.
- styrke rådgivningstjenesten gjennom mer etter- og videreutdanning og hospitering i arbeidslivet for rådgiverne.
- etablere en tettere dialog mellom skole, næringsliv og politikere for å kartlegge behovene i arbeidslivet.
- ha en forpliktende handlingsplan mellom fylkeskommunen, næringslivet og kommunene for å øke antall lærlingplasser i fylket.
- sørge for at opplæringskontor og lærebedrifter tilbyr god kvalitet på opplæringen og oppfølgingen av lærlingene.
- at det utarbeides en helhetlig strategi for økt gjennomføring, som inkluderer tiltak for at alle elever som tar yrkesfaglig utdanning får fullført utdanningen gjennom å ta fagbrev.
- ha en egen lærlingstrategi i fylkeskommunen og øke antall lærlinger i egen organisasjon.
- si nei til etablering eller utvidelser av kommersielle privatskoler.
- fortsatt investere betydelig i nye og oppgraderte skolebygg for å fremme et godt læringsmiljø, og for å støtte opp under by- og tettstedsutviklingen i fylket.
- at utstyr og læremidler skal fornyes og være tilpasset overgangen til mer bruk av digitale verktøy og teknologier i arbeidslivet.
- at alle skolene skal sikre god kompetanse og kvalitet på det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring
- arbeide for en kraftig styrking av helsesøstertilbudet ved våre videregående skoler, i nært samarbeid med kommunene, med en ambisjon om helsesøster hver dag.
- vil være en pådriver for å få NAV-veiledere ved alle videregående skoler for å forebygge frafall og integrere ungdom i arbeidslivet.
- ha sosialpedagogisk kompetanse i tilknytning til de videregående skolene og oppfølgingstjenesten (OT-tjenesten).
- at alle videregående skoler skal ha Vip-makkerskap (praktisk verktøy for psykososialt arbeid) eller lignende modeller for å motvirke ensomhet og frafall i den videregående skolen.

- tilby gratis, sunn og enkel frokost til alle elever på fylkeskommunens videregående skoler.
- arbeide for at skolekantinene tilbyr sunn, god og rimelig mat.
- opprette nye studieplasser ved fagskolene i Ålesund og Kristiansund.
- arbeide for at staten fullfinansierer fagskolene.
- bidra til realiseringen av Campus Kristiansund.
- støtte internasjonale samarbeidsprosjekt og studietilbud.
- styrke tilbudet for voksenopplæring, særlig rettet mot minoritetsspråklige.
- arbeide for at de med voksenrett som søker ordinær videregående opplæring skal få tilbud på lik linje med søkere med ungdomsrett.
- bekjempe mobbing gjennom å ansvarliggjøre skolene, og ved å styrke kunnskapen om regelverk og klageadgang.

Trygg og funksjonell transport



Gode samferdselsløsninger er viktig for å bygge fylket og folket tettere sammen gjennom sterke bo- og arbeidsmarkedsregioner. Slik blir vi mer attraktive for folk som vil bo og leve sine liv her.

Vi forflytter oss daglig mellom hjem, skole, arbeid og fritidsaktiviteter. Noen går eller sykler, andre tar buss eller kjører bil. For Møre og Romsdal Arbeiderparti er det viktig at folks daglige transportetapper er trygge, velfungerende og miljøvennlige.

Næringslivet og det offentlige er også avhengig av god infrastruktur som veier og ferger, buss og båt for å transportere varer, tjenester og arbeidsfolk.

Møre og Romsdal fylkeskommune har et stort ansvar for vår framkommelighet gjennom svært mange fylkesveger, bruer, tunneler, fergestrekninger, busstilbud og båtstrekninger. Trafikksikkerheten langs våre fylkesveger er fylkeskommunes ansvar.

Fylkeskommunen har et spesielt ansvar for å samordne transporten gjennom fylkesplanlegging og aktivt samarbeid med andre aktører.

Møre og Romsdal har et svært stort vedlikeholdsetterslep på fylkesvegnettet. Staten har omklassifisert mange av riksvegene til fylkesveger, uten å følge opp med tilstrekkelige bevilgninger. Nye krav til kostnadskrevende tunnelsikring er langt fra fullfinansiert av staten. Sammen med en statlig underfinansiering av ordinær fergedrift og krav om null- og lavutslippsteknologi på fergestrekningene, har fylkeskommunen betydelige økonomiske utfordringer med tanke på drift og vedlikehold av fylkesvegene og fylkesvegfergene.

Klimaendringene gir mer nedbør. Dette krever mer sikring mot ras og flom langs fylkesvegnettet vårt.

Vi lever i en spennende tid med mange planer for samferdselsprosjekt over hele fylket. Det er små og store veiprojekt med tunneler og broer, trafikkkløsnings i de store byene våre (bypakker) og vedlikehold av eksisterende veisystem, inkludert fergekaiene våre.

Kollektivtransporten er stadig i utvikling, blant annet med store endringer i teknologi på de forskjellige transportformene, digitale og kontantfrie billettløsninger, bedre informasjonsløsninger, miljøteknologi på busser og ferger, utviklingsprosjekt med autonome transportløsninger (førerløse og selvstyrende båter, ferger, busser for persontrafikk) m.v.

Kollektivtilbudet i distriktene er ikke tilstrekkelig utbygd til å fungere som et reelt alternativ til privatbil. Arbeiderpartiet vil at tilbudet Fram Flexx skal videreutvikles og tilbys i flere kommuner i Møre og Romsdal. Fram Flexx er en ny måte å tenke kollektivtransport på gjennom å bestille transport på nett eller telefon, for så å bli hentet utenfor hjemmet til avtalt tid med minibuss eller drosje. Passasjerene betaler kr. 50. Tilbudet må markedsføres bedre, og bestillingsrutinene og bestillingsmulighetene må forbedres gjennom digitale løsninger som eksempelvis en egen mobil app.

Skjerpede miljøkrav i samferdselssektoren gir kompetansemiljøene og næringslivet vårt store muligheter for utvikling av ny teknologi. Det samme gjelder i utviklingsarbeidet med autonome kjøretøy og transportløsninger. Det ligger store muligheter i utvikling av ny teknologi i tilknytning til eksempelvis bygging av små og store bruer, også i fjordkryssingsprosjekt. Ny bruteknologi kan gi rimeligere løsninger og dermed frigjort kapital til andre samferdselsformål. Samarbeid med industrien på samferdselsområdet er en stor mulighet til å styrke næringslivet i Møre og Romsdal sin konkurransevne, samtidig som en kan utvikle nye fremtidsrettede samferdselsløsninger for storsamfunnet.

Arbeiderpartiet vil at mer av godstransporten skal flyttes fra vei til sjø og jernbane. Det vil bedre trafikksikkerheten, redusere trafikken og slitasjen på veiene våre, gi miljøgevinst og reduserte klimautslipp. Arbeiderpartiet er positive til ordninger som bidrar til å flytte godstransport fra vei til sjø og jernbane.

Arbeiderpartiet vil være en pådriver for en grønn flåtefornyelse, samt styrke nærskipfarten gjennom god infrastruktur i havnene.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil:

- prioritere forsterkningsprogrammet på fylkesvegene for å redusere vedlikeholdsetterslepet.
- bygge gang- og sykkelveger slik at flere velger å gå eller sykle, og slik fremme folkehelsen og redusere klimagassutslippene.
- arbeide for et miljøvennlig og forbedret kollektivtilbud i hele fylket slik at flere velger å reise kollektivt framfor å kjøre privatbil, og slik bidra til reduserte klimautslipp og mindre slitasje på fylkesvegnettet.
- videreutvikle kollektivtilbudet Fram Flexx og tilby dette i flere kommuner som et supplement til ordinært busstilbud.
- at busstilbudet skal korrespondere bedre med flytilbudet, slik at flere velger buss framfor bil i forbindelse med flyreiser.
- beholde den lave prisen på ungdomskortet.
- videreføre tilbudet Hjem for en 50-lapp til ungdommen.
- stimulere til et tett samarbeid med kompetansemiljøene og industrien for utvikling av ny og framtidsrettet teknologi i samferdselssektoren.
- arbeide for 40 års nedbetalingstid på bompengelån for fergeavløsningsprosjekt for å kunne realisere flere av de viktige fergeavløsningsprosjektene på fylkesvegene våre.
- arbeide for at fylkets prosjekt i Nasjonal Transportplan (NTP) blir realisert så raskt som mulig (E39 Betna - Stormyra, krabbefelt over E39 Ørskogfjellet, E136 Romsdalen, bypakkene, ferjefri E39, Stad skipstunnel, m.v.). Ny teknologi må hensyntas ved revidering av NTP, for bl.a. å redusere kostnader og fremme optimale og fremtidsrettede løsninger.
- arbeide for at fylkeskommunen bidrar til at bypakkene, med kollektivtiltak, blir realisert så raskt som mulig.

- ha mer godstransport fra vei til sjø gjennom å prioritere tiltak som stimulerer til dette, blant annet gjennom god infrastruktur ved havnene i fylket.
- arbeide for at regjering og storting tar ansvar for vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene med økte bevilgninger, samt bidrar til å finansiere ambisjonene om klimavennlige ferger.
- bidra til at Raumabanen består og videreutvikles både som alternativ for godstransport og persontransport.
- være pådriver for å få på plass et hydrogenprosjekt på Raumabanen.
- støtte arbeidet med at en fremtidig trase for lyntog skal gå gjennom Gudbrandsdalen.

A



For å leve gode liv, må vi ha noe å leve av. Arbeid til alle er Arbeiderpartiets viktigste mål. Arbeid gir inntekt til den enkelte, og verdiskaping i bedriftene gir inntekt til felleskassa og velferdssamfunnet. Vi trenger vekstkraftige lokalsamfunn i hele fylket og et konkurransedyktig næringsliv som sikrer inntekter og trygge arbeidsplasser. Skal vi tilrettelegge for flere arbeidsplasser i Møre og Romsdal, trenger vi en aktiv næringspolitikk.

Arbeiderpartiet har alltid ført en aktiv næringspolitikk. Vi mener politikken har ansvar for å legge til rette for et nyskapende, omstillingsdyktig, kunnskapsbasert, klimavennlig og trygt nærings- og arbeidsliv.

Arbeiderpartiet mener offentlige myndigheter er best skikket til å disponere virkemidlene til næringslivet. Dette må gjøres i tett samarbeid med næringsliv, kunnskaps- og forskningsmiljø og samfunnet forøvrig.

De regionale utviklingsmidlene er statlige. Etter at landet fikk en Høyre/Frp-regjering, er de regionale utviklingsmidlene til Møre og Romsdal mer enn halvert. Dette rammer næringsutviklingen og næringslivet i hele fylket. Arbeiderpartiet mener dette er feil vei å gå.

Arbeiderpartiet sier nei til salg av Norge. Vi skal sikre fellesskapets eierskap til naturressurser, viktige industriselskap og infrastruktur.

Møre og Romsdal har et sterkt næringsliv med internasjonal kompetanse, særlig innen marin og maritim virksomhet, olje og gass, prosessindustri og leverandørindustri. Det eksportrettede næringslivet er driveren for utviklingen i fylket. Møre og Romsdal har fortrinn som kan gjøre oss verdensledende på flere områder. Det krever målrettet innsats.

Samspeillet mellom næringslivet, forskningsmiljøene og det offentlige virkemiddelapparatet er sentralt for å beholde, fornye og utvikle vårt næringsliv som konkurrerer om talent, arbeidskraft og kapital med andre landsdeler.

Arbeiderpartiet vil ha et forskningsorientert og innovativt næringsliv i hele Møre og Romsdal. Vi har gode forutsetninger for å ta i bruk ny teknologi, og høy kompetanse i arbeidsstokken er blant våre største konkurransefortrinn internasjonalt. Dette må vi ivareta bl.a. gjennom gode program for etter- og videreutdanning. Arbeiderpartiet vil arbeide for at den næringsrettede forsknings- og innovasjonspolitikken styrkes, særlig innen havnæringene. Gründere skal møtes med et velfungerende virkemiddelapparat.

Arbeiderpartiet vil at offentlig sektor skal være offensiv på innovasjon og nyskaping. Dette vil vi gjøre gjennom å stille krav til innovative løsninger gjennom offentlige anbud og innkjøp, samt initiere et utviklingsprosjekt på innovasjon i egen organisasjon. Arbeiderpartiet vil i tillegg være en pådriver for digitale løsninger i det fylkeskommunale tjenestetilbudet.

Gode samferdselsløsninger er viktig for næringslivet for å få rask og trygg tilgang til markedene, samt transport av arbeidsfolk. I tillegg gir teknologiutviklingen innen samferdselssektoren store muligheter til utvikling av nye arbeidsplasser i fylket. Samarbeid mellom industri og kompetansemiljøene på samferdselsområdet gir store muligheter til å styrke næringslivets konkurranseevne.

Et hav av muligheter

Marin og maritim næring er av stor betydning for verdiskapingen i Møre og Romsdal. Norges inntekter fra havet er i 2050 stipulert til å ligge 40 % over 2010-nivået, til tross for at bidraget fra olje og gass blir lavere (ref.: Sintef). Bærekraftig havbruk, fiskeri, sjømat og marine biologiske ressurser vil spille en betydelig rolle i fremtidig norsk verdiskaping. Havet er et skattekammer.

Forutsetningen for vekst er at havnæringene utvikler ny teknologi, at ny kunnskap og god forvaltning sikrer bærekraft, og at arealkonflikter unngås. Riktig bruk av havet kan gi oss viktig energi, mat og mineraler. Vi har for eksempel store muligheter til å produsere ren, fornybar energi i havrommet, og havbasert fiskeoppdrett er spådd å bli en av våre viktigste framtidsnæringer. I 2030 må verden produsere 70 % mer mat, og mat fra havet kan og må bli en betydelig større del av den globale matsikkerheten. Norge har store havareal, mye kompetanse på akvakultur og offshoreinstallasjoner, og vi er langt fremme på tekniske løsninger for maritim sektor.

Arbeiderpartiet mener Møre og Romsdal er det naturlige midtpunktet for en nasjonal satsning på hav, og vi vil gjennomføre en stor satsning på næringsutvikling knyttet til havet.

Havets helse er gitt stor internasjonal oppmerksomhet de siste årene. Vannmassene i havet beveger seg mellom kontinentene, og vi kan enkelt framstilt si at vi deler på havmassene her på jordkloden. Det bør derfor være et felles internasjonalt ansvar å forvalte havet bærekraftig. Vi mener Norge bør ta en internasjonal rolle i å overvåke og ivareta havets helse. Møre og Romsdal har sterke kompetansemiljø som kan ta en viktig rolle i et slikt internasjonalt arbeid.

Regionreformen medfører at Møre og Romsdal fylkeskommune fra 2020 skal overta ansvaret for 78 statlige fiskerihavner fra Kystverket. Halvparten av havnene er næringsaktive fiskerihavner. Arbeiderpartiet mener fylkeskommunen må utarbeide en strategi for ivaretagelse og videreutvikling av disse havnene.

Bærekraftig matproduksjon gir verdiskaping og trygg mat

Landbrukets oppgave er å produsere trygg og variert mat av god kvalitet. Arbeiderpartiet vil legge til rette for økt produksjon av jordbruksvarer med sikte på økt sjøforsyning. Jordbruksproduksjonen skal skje på en miljømessig bærekraftig måte, og forutsetter at mest mulig av norsk matproduksjon er basert på norske areal- og fôrressurser.

Møre og Romsdal er et betydelig jordbruksfylke. Hele fylket må utnyttes, og det må legges til rette for best mulig geografisk produksjonsfordeling. Et landbruk med både store og små bruk gjør oss best i stand til å produsere maten på en bærekraftig måte.

Et aktivt landbruk gir også vakre landskap, i tillegg til næringsvirksomhet. Det betyr sysselsetting, bosetting og verdiskaping i hele Møre og Romsdal. Mat og landbruk, inkludert næringsmiddelindustrien er Norges største fastlandsnæring. Møre og Romsdal Arbeiderparti vil fortsette sitt tette og gode samarbeid med fylkets landbruksorganisasjoner for å bidra til en ønsket utvikling i landbruket.

Bærekraftig reiseliv

Møre og Romsdal er en attraktiv og stor reiselivsdestinasjon med potensial til ytterligere vekst og utvikling med økt verdiskaping og flere arbeidsplasser. Arbeiderpartiet er opptatt av at reiselivet må være bærekraftig i den forstand at miljø- og klimautslipp må reduseres, og at bruk av natur, kulturminner, severdigheter m.v. ikke innebærer en slitasje som forringer eller medfører uopprettelig skade. Vi vil derfor stille krav om, og legge til rette for at reiselivsnæringen skal videreutvikle seg til en grønn næring.

Statlige arbeidsplasser og nye regionale oppgaver

Stortinget har bestemt at Møre og Romsdal fra 2020 skal ha status som egen region. Dette innebærer at fylkeskommunen får et større politisk samfunnsansvar for utviklingen i hele fylket. Det forplikter. Alle innbyggere har krav på gode tjenester og likeverdige tilbud, uansett hvor i fylket de bor.

Møre og Romsdal Arbeiderparti mener at regionreformen forutsetter en omfattende oppgaveoverføring fra staten. For Arbeiderpartiet er viktige målsettinger i regionreformen knyttet til å desentralisere makt, tydeliggjøre politisk ansvar og utvikle fylkesdemokratiet. Samtidig er det viktig å sikre at alle oppgaver som overføres til de nye regionene blir fullfinansiert.

Møre og Romsdal Arbeiderparti mener den nye regioninndelingen må følges opp med en omfattende desentralisering av statlige arbeidsplasser. Vårt fylke har i dag en svært lav andel og 4000 statlige arbeidsplasser færre enn landsgjennomsnittet. Statlige arbeidsplasser er viktige kompetansearbeidsplasser som bidrar til å styrke attraktiviteten til vertskapskommunene og fylket.

Vi vil arbeide for at regionreformen gjennomføres på en slik måte at regional stat blir tilpasset de nye regionsgrensene, noe som vil tilføre Møre og Romsdal flere statlige arbeidsplasser.

Alle de fire arbeidsmarkeds- og pendlerregionene i fylket har behov for flere statlige arbeidsplasser for at vi skal komme opp på landssnittet. Møre og Romsdal Arbeiderparti legger fylkeskommunens vedtatte strategi til grunn i arbeidet med å få flere statlige arbeidsplasser til fylket, og vil spesielt prioritere de områdene i fylket som fra før av har lavest andel fylkeskommunale arbeidsplasser.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil:

- føre en aktiv næringspolitikk for verdiskaping og høy sysselsetting.
- styrke de regionale utviklingsmidlene betydelig.
- sørge for at fylkeskommunen fortsatt skal være en viktig støttespiller og partner til kunnskapspark, industriinkubatorer og næringshager m.v.
- videreutvikle etablerte næringsklynger og bedriftsnettverk.

- satse betydelig på havrommet, blant annet gjennom et nasjonalt verdiskapingsprogram for havnæringene, og være en pådriver for at Innovasjon Norge etablerer et nasjonalt ressurscenter for verdiskapning i havrommet i Ålesund, og støtte utviklingen av havteknologisenteret i Kristiansund (Bolgnese).
- at Norge skal ta en internasjonal rolle i å overvåke havets helse, og mener Møre og Romsdal har sterke kompetansemiljø som kan ta en viktig rolle i et slikt internasjonalt arbeid.
- arbeide for at Atlanterhavsparken i Ålesund skal få status som nasjonalt akvarium og marint formidlingssenter.
- samordne virkemiddelapparatet og redusere byråkratiet i søknadsordninger for støtte til næringslivet, og gjøre disse så tilgjengelige og fleksible som mulig.
- bedre vilkårene for oppstartsbedrifter i Møre og Romsdal, gjennom blant annet å gjøre tidligfasekapital lettere tilgjengelig for nyetablerere.
- utvikle det offentlige som bestiller av lokale, innovative løsninger.
- forsterke innsatsen for grønn omstilling og ha et eget klimarelatert etableringstilskudd gjennom Innovasjon Norge.
- utvikle fylkets campuser slik at de sammen med næringslivet blir enda viktigere motorer for næringsutvikling.
- være en pådriver for at Møre og Romsdal skal utvikle mer bærekraftig energi fra havet (havvind, bølger, havstrøm m.v.).
- bidra til kartlegging av områder som kan være aktuelle for energiutvinning og annen næringsvirksomhet til havs.
- legge til rette for produksjon av jordbruksvarer med sikte på økt sjøforsyning gjennom å videreføre den norske landbruksmodellen.
- opprettholde et variert landbruk over hele fylket, basert på lokale ressurser, med jordbruk, skogbruk, beitebruk og kulturlandskap.
- ta initiativ til prosjekt og prioritere tiltak som vil stimulere til beitebruk og pleie av kulturlandskap.
- stimulere til et grønt og bærekraftig reiseliv.
- arbeide aktivt for at fylket tiltrekker seg flere eksisterende og nye statlige arbeidsplasser, særlig innen de fag- og næringsområder hvor fylket er unike og har særlige fortrinn.
- arbeide for at flere statlig finansierte arbeidsplasser innen forskning og innovasjon (Fol) lokaliseres i Møre og Romsdal.
- kjempe for å beholde og styrke de statlige arbeidsplassene vi allerede har.

Noe å leve for



De fleste av oss opplever at deltakelse i ulike aktiviteter og tilbud innen kultur, kunst, idrett og friluftsliv gir glede og livskvalitet. Det gode liv handler også om muligheten til å delta, utøve sine interesser, være en del av sosiale fellesskap, føle mestring og tilhørighet. Vi trenger både noe å leve av, og noe å leve for.

Kunst og kultur utfordrer og inspirerer, provoserer og motiverer. I Møre og Romsdal har vi et rikt og variert kunst- og kulturtilbud med spennvidde fra historiske spel og musikkfestivaler til amatørteater og opera. For Arbeiderpartiet er det viktig å bidra til gode rammevilkår til det frivillige og profesjonelle kunst- og kulturlivet.

Møre og Romsdal har regionale kulturinstitusjoner og utøvende profesjonelle kunstnere av høy kvalitet. I tillegg ligger det et stort potensiale i å legge bedre til rette for frilansere og fritateatergrupper innen eksempelvis scenekunst og dansekunst. Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for at flere kunstnere etablerer seg i fylket.

Fylkeskommunen har ansvar for planarbeid, rådgivning, forvaltning av lovverk om kulturminne, kulturtilskudd, spillemidler, statlige tilskuddsordninger, initiering og gjennomføring av ungdomstiltak som blant annet Ungdommens kulturmønstring (UKM), Møremusikerordningen, fylkesbiblioteket, kulturformidlingstiltak og drift av Kultursekken. I tillegg er flere statlige kulturtiltak vurdert overført til fylkeskommunene. Arbeiderpartiet mener at fylkeskommunen med sitt regionale blick bør ta større ansvar for en helhetlig kunst- og kulturpolitikk til det beste for alle.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil

- fortsette satsingen på og videreutvikle den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken.
- vurdere innføring av Kultursekken for barnehagene.
- støtte frivilligheten og frivillige lag og organisasjoner som bidrar til aktivitet og utvikling på kunst- og kulturfeltet.
- tilby gratis leie i fylkeskommunale bygninger til frivillige lag og foreninger som organiserer unge.
- arbeide for at tildelingen av spillemidlene fra staten til kulturarenaer økes kraftig.
- støtte aktivt opp om det profesjonelle kunst- og kulturlivet, inkludert det rike festivaltilbudet rundt i fylket.
- sikre viktige kulturminner i fylket.
- bidra til realisering av nytt opera- og kulturhus i Kristiansund.
- videreføre kunstnerstipendene.
- støtte opp om og videreutvikle fylkeskommunens vedtatte kunstpolitikk.
- legge til rette for at flere profesjonelle kunstnere etablerer seg i fylket.
- videreføre Kulturrabatt for ungdom.
- at fylkeskommunen skal fyller rollen som samfunnsutvikler og medspiller i utviklingen av kulturarenaer i kommunene, blant annet gjennom samlokalisering med fylkeskommunale tjenester som eksempelvis planene med kulturhavna på sørsida i Ålesund, hvor man planlegger nye lokaler for Ålesund Videregående skole, kommunal kulturskole og lokaler for Teateret Vårt.

Integrering og likestilling



Møre og Romsdal skal være et trygt fylke med like muligheter for alle - uavhengig av hvem du er, hvor mye penger du har, hvilket kjønn eller funksjonsevne du har.

Arbeiderpartiet vil stå i første rekke for å gjøre det mulig for kvinner og menn å velge mer utradisjonelt når det gjelder utdanning og yrke. Samtidig må vi passe på at folk med nedsatt funksjonsevne kan reise rundt i fylket, ta utdanning og få arbeid på lik linje med alle andre. I

Møre og Romsdal har vi også mange innvandrere. Noen er kommet hit som flyktninger, andre er kommet for å arbeide. Tilgang til utdanning er en av nøkkelfaktorene for god integrering.

Storsamfunnet har et felles ansvar for å inkludere mennesker som av ulike årsaker har falt ut av arbeidslivet. Arbeiderpartiet mener fylkeskommunen som organisasjon skal legge til rette for arbeidstrening for mennesker som trenger veiledning og oppfølging.

Arbeiderpartiet vil skape et åpent og inkluderende samfunn for alle.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil

- utrede og iverksette tiltak som kan bidra til jevnere kjønnsfordeling i valg av studietilbud, gjennom f.eks. en stipendordning for kvinner som søker mannsdominerte yrkesfag og menn som søker kvinnedominerte yrkesfag.
- at kjønnsnøytrale toalett skal være tilgjengelig i fylkeskommunale bygg.
- arbeide for universell utforming av fylkeskommunale bygg innen 2020.
- påse at kollektivtilbudet er tilgjengelig for de med nedsatt funksjonsevne.
- opprettholde og videreutvikle transportordningen (TT-ordningen) for de med nedsatt funksjonsevne.
- styrke tilbudet i voksenopplæringen særlig rettet mot minoritetsspråklige.
- arbeide for at de med voksenrett som søker ordinær videregående opplæring skal få tilbud på lik linje med søkere med ungdomsrett.
- at fylkeskommunens organisasjon skal være en aktiv og attraktiv samarbeidspartner for mennesker som trenger arbeidstrening og inkludering i arbeidslivet.

Dialog og brukermedvirkning



Det er mange forutsetninger som skal være på plass for at alle skal kunne leve gode liv. En viktig forutsetning for å utvikle et inkluderende samfunn er å lytte til innbyggerne. Arbeiderpartiet ønsker å være ombud for folket. Derfor er det viktig for oss å lytte til og ha god dialog med enkeltmennesker, interesse- og brukerorganisasjoner, fagforeninger, ulike råd og utvalg som har synspunkt på de fylkeskommunale tjenestene.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil:

- lytte til og ha dialog med aktuelle interesse- og brukerorganisasjoner.
- lytte til viktige fylkeskommunale organ som ungdommens fylkesting, ungdomspanelet, eldrerådet, rådet for likestilling av funksjonshemmede m.fl.
- lytte til og ha dialog med de ansattes fagforeninger i fylkeskommunens organisasjon.



Fremtidens Møre og Romsdal

Utviklingstrekk og rekruttering av unge voksne

Møre og Romsdals fylkesstatistikk for 2017 viser det nest laveste fødselstallet som er registrert i fylket. Samme statistikk viser den svakeste folketallsveksten på 10 år, og at flytteoverskuddet fortsetter å synke. Det er størst negativ utvikling i aldersgruppen 20-29 år. Møre og Romsdal har et stort underskudd på unge, godt utdannede kvinner.

Skal vi bremse og helst snu denne utviklingen, må vi tilrettelegge samfunnet bedre for unge voksne slik at Møre og Romsdal fremstår som mer attraktivt og et foretrukket fylke å bo og leve sine liv i.

God balanse mellom kjønn og utdanningsnivå er av stor betydning for en gunstig utvikling av et fremtidsrettet moderne velferdssamfunn.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil

- ha en heltidskultur i offentlig og privat sektor.
- samordne, målrette og forsterke rekrutteringstiltak av unge til privat og offentlig virksomhet.
- arbeide for flere kompetansearbeidsplasser til Møre og Romsdal.
- stimulere til økt satsing på velferds- og kulturtilbud rettet mot ungdom og unge voksne.
- støtte tiltak som reduserer tidsklemmen til unge familier.
- bidra til flere tilgjengelige utleieboliger for unge.
- opprette et eget kvinnepanel som skal identifisere tiltak med hensikt å beholde og rekruttere unge, godt utdannede kvinner til fylket.

Økonomiske rammebetingelser

Møre og Romsdal fylkeskommune er inne i en krevende økonomisk periode. Flere av fylkeskommunens kjerneoppgaver innen samferdselsområdet er kraftig underfinansiert fra staten (regjering og storting).

Dette gjelder spesielt manglende overføringer til alle de nye fylkesvegene som ble omklassifisert fra riksveger til fylkesveger for noen år siden. Etterslepet på fylkesvegene er av Statens vegvesen beregnet til over seks milliarder kroner i Møre og Romsdal.

Møre og Romsdal er et fylke med mange tunneler og fergestrekninger. Statlige krav om tunnelsikring er langt ifra fullfinansiert fra staten. Det samme gjelder den ordinære fergedriften i Møre og Romsdal. I tillegg har Stortinget bedt om at nye anbud på fergestrekninger skal lyses ut med null- og lavutslippsteknologi, uten at det følger finansiering med. Dette innebærer økte kostnader for fylkeskommunen.

Denne statlige underfinansieringen på samferdselsområdet, sammen med store ambisjoner for Møre og Romsdal, vil innebære krevende, men nødvendige politiske prioriteringer både på drift og investeringer i fylkeskommunen årene framover.

Sterkere sammen

I forbindelse med regionreformen valgte Møre og Romsdal å bestå som eget fylke uten å slå seg sammen med andre. Arbeiderpartiet mener fylket er sterkt nok og stort nok til å løse de regionale oppgavene.

Møre og Romsdal har et sterkt næringsliv og gode kompetansemiljø som gir oss et godt utgangspunkt for videre utvikling. Vekst og utvikling er avhengig av at alle gode krefter samarbeider. Samarbeider om å se muligheter, og står sammen om å løse små og store utfordringer.

For å lykkes i fremtiden er det viktig å ha en felles ånd og motivasjon med forståelse for at det som er godt for naboen også er godt for oss. Fordi vi blir sterkere sammen enn hver for oss.

Fylkeskommunes rolle som regional utviklingsaktør og samfunnsutvikler er svært viktig i denne sammenhengen.

Like viktig som å stå sammen innad i regionen, er det å stå sammen utad. Når vi står samlet utad i de sakene vi kjemper for, blir stemmen inn til sentrale myndigheter og andre aktører sterkere, og mulighetene for å nå frem og få gjennomslag større.

Arbeiderpartiet mener det er viktig å beholde fylkesadministrasjon, fylkesting, fylkesmannsembetet, ledelsen av regionale statsinstitusjoner som politi, 110-sentral og andre regionale lederfunksjoner i Møre og Romsdal. Nærhet til innbyggerne gir best mulige tjenester til folk. Det at vi fikk bestå som egen region sikrer at disse viktige funksjonene forblir i Møre og Romsdal.

Møre og Romsdal Arbeiderparti vil

- arbeide for å bygge felles identitet og stolthet i Møre og Romsdal.
- ta initiativ til et eget prosjekt for å styrke samarbeid og samhold i hele fylket.
- arbeide for at fylket skal fremstå samlet utad i saker som er viktige for oss.